

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcüməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLOV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasbıə ləyoğətə fikfamon iyəən çəvon bərobərbıə, yəndiku conıbə həxon zıne - ozodəti, ədoləti iyəən sulhbeyəti əsosiəə şərte bə nəzə seədə;

Bə insoni həxon beitonəti iyəən nıfrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinın bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malıkbıə, tarsiku, ehtijociku ozodbtə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seədə;

İnsoni bə zılmi-istibdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ğıyom eşte məcbur nıbe təmin kayro insoni həxon de ğanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zəruribe bə nəzə seədə;

Xəlğon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seədə;

İbiə Milləton xalqon İbiə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosiəə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyəən ğıyməti, merdon-jenon həxon bərobərəti bovə kay təsdiğ karde, həmçinin həniyəən hevujə ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəğğıi nailbe iyəən bo jimoni şəraitı çokbeyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seədə;

Uzvbıə devləton de İMT həmkəəti şəraitədə bə insoni həxon iyəən əsosiəə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəşte ehdə peqəteəti bə nəzə seədə;

İn həxon iyəən ozodətiyon tam dərk kardəyo həmonə ehdəpeqəteəyon bə vıtrə rosnıye yolə əhəmiyyət kəsəb kardeəti bə nəzə seədəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardədə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə təkı, açəyən bə vıtrə rəse qorə bəpe həmmə milləton iyəən dəvləton joğə cəhd bıkən ki, har kəs iyəən cəmiyyəti har qılə orqan in Bəyonnomə işte dastədə rəhbər qəte əsosdə maarıfvonəti ya de tədrisə roy bə in həxon iyəən ozodətiyon humətkarde iyəən əvoni təmin kayro dastək be bızno, milli iyəən beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbıə xəlğon, həməən çəvon yuristiksiyə jiyobıə əraziyonədə jiyə xəlğon arədə həmməyəvo iyəən effektiv zınə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəşte ləyoğəti iyəən həxonro ozod iyəən bərobər movardə bedən. Çəvon suur iyəən vicdon hese, əve ki, deyəndı mınasibətədə bənə bıvə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs işte irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyəən co əğıdə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyəən co vəziyyətikü bəşikrə nıbə in Bəyonnomədə elon kardə bıə həmmə həxon iyəən ozodətiyon malik bənəine.

Çımiku ziodə, çı həminə şəxsi mənsıbbıə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıtəəğıləti, ğəyyuməti jiyobe, iştənıdarəntıbə be ya suverenəti har curə şiklədə məhdud beku bəşikrə nıbə, siyasiyə, huğıuğıyie iyəən beynəlxalğə statusiku bə nav omə co-səçinətiyon barde əbıni.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiyə, bo ozodəti iyəən şəxsi dastnıjənəti həxış hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şikrə vəziyyətədə oğəte əbıni; ğuldorəti iyəən ğulə hıriyemon həmməy formonda ğədəğğən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ğəddorə, çəy ləyoğəti bə ji varda ğeyri-insonə mınəsıtbəton, bə cəzoon məruz nıbənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu işte həxe subyektiəti zıneyəti həxış heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ğanuni vədə bərobərin iyəən qanuni tərəfikü bərobər şiklədə iştəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon in Bəyonnomə dəcvoniyə har curə co-vıjıniyətionku, bə jələvonəə co-vıjıniyətion har curə cəhdiku bərobər şiklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiyəyə ğanuni bəy doə həxon dəcvoniyə vaxtədə səlohiyətinə milliyyə məhkəmon tərəfiku iştə həxon mɔdafiə karde həxış heste.

Maddə 9

Hiç kəs iştənbəsə bə həbs, bo qəte ya bə kuçovnə məruz mande əzini.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyən vəzlifon təyin kardəyo iyən bəyo handə bɔə cinoyətə ittihomon əsəsin be mɔləyyən kardəyo, bəçəy koy mɔstəğlɔə, bitərəfə məhkəmədə tam bərobərəti əsasədə, de oşkoəti iyən çt ədoləti həmməy tələbon çəş karde şərəitədə diyə kay həxış heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihombɔə har qılə şəxs to və çəy qıno bəçəy mɔdafiəyo həmmə imkonon təminbɔə oյə məhkəmə istintağədə de ğanuniyə ro sɔbut be, beqıno hisobbe həxış heste.

Hiç qılə şəxs de milliyyə ğanundoəti iyən de beynəlxalğə həxon əsəsi bino be vaxt cinoyət hesab nɔbə hərəkət iyən behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzini. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə təbiiğ bey zinə cəzoku qonə cəzo təbiiğ bey əzini.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mɔdaxilə, kə-bə ənəqliniyəti, bəyəndi məktub nıvışte nənəkliliyəti, bəşitə şərəfi iyən nufuzi iştənbəsə ğəsdi məruz be əzini. Har kəsi bə joğə mɔdaxilə iyən ğəsdi çt ğanuni tərəfiku mɔdafiə bey həxış heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyən jimonə vıtrə səçiniye həxış heste.

Har kəsi iştən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərək karde iyən bəşitə olkə oqarde həxış heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətdə boştəno pənəhqə nəve, həmçinin çt pənəhqəədə istifadə karde həxış heste.

Çt həxədə həğığətən bə ğeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyən prinsipəon zidd hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti istifadə karde əbini.

Maddə 15

Har qələ şəxsi vətəndəşəti həxış heste.

Hiç kəs iştənbəsə vətəndəşətiku, iyən vətəndəşəti dəqışkarde həxeku məhrum karde əbini.

Maddə 16

Bə pərəsəmonə sini rəsə merdon iyən jenon irqiyə, milliyyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyyəti nɔbəy bə nikah daxilbe iyən kəxivəndbe həx hıstəşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi mıddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə çt eyni həxonku istifadə kardədən.

Nikah bə nikahi daxil bɔə har dıqlə tərəf ozodə iyən tam rozi beədə dəbəstə bedə.

Xeyzon çt cəmiyyəti təbiiə iyən sərqrupə vahide, çəy çt cəmiyyəti iyən devləti tərəfiku mɔdafiəbey həxış heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həmən de co kəsən bə ico mɔlkiyət xıvəndbey həxış heste.

Hiç kəsi iştənbəsə çt mɔlkiyəto məhrum karde əbini.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyən din ozodəti həxış heste. Bı həxe iştə dini iyən etiğati dəqış karde ozodəti, bəşitə dini iyən bo və kardəyon təhsil, dıvo kay, dini iyən ritualə ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cəkəsən bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qtlə şəxsi əgüdə iyan əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be maneə bə əgüdə malikbe iyan informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şıkrə nıbə de dlilipiə vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevılo kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qtlə şəxsi bə dinc yığıncağon iyan assosasiyon ozodəti həxış heste.

Hiç kəsi bə konsə qtlə assosiasiya uzvəti məcbur karde əbını.

Maddə 21

Har qtlə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vıjniyəbıə numayəndon vasitə iştirak kay həxış heste.

Har qtlə şəxsi iştə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardeyo bə bərobər imkoni həxış heste.

Xəlği iradə çı iqtidarə hakimiyyəti əsas bənine; İn iradə iştəni de nunəklilə sədodoymonə roy, umumiyyə iyan bərobərə vtjoniyyə həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıkə de co eynimənəynə forməyon dəvoniyyə bıə mltəmadi iyan soxtə nıkardemonə vtjlnon nişo doənine.

Maddə 22

Har qtlə şəxsi çı cəmiyyəti uzv təkı sosialə mıdafiəş bənine iyan de milliyə ya beynəlxəlğə həmkəəti roon, har devləti soxtemoni iyan pesurson dairədə cəy ləyoğəti mıdafiə iyan şəxsiyyəti ozodə ovciyo iqtisadiyyə, sosialə iyan mədəniyyə sahonədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qtlə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vıtrə seçın karde, ədolətinə iyan çəkə ko şərəiti bey, iyan bekoətikü mıdafiə bey həxış heste.

Har qtlə şəxsi hiç qtlə co-vtjniyyəti nıbə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxış heste.

Har kobıkə şəxsi bəştə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasiton təmom bıə, cəy iştəni iyan xeyzoni loyiğinə quzoronı təminbıkə ədalətinə iyan qənoətbəxşə maaş səy həxış heste.

Har qtlə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyan iştə sosialə marağon mıdafiə kardeyo bə həmkaron ittifağı uzvbey həxış heste.

Maddə 24

Har qtlə şəxsi istirohət, iyan asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəağılınıştə hudud, iyan maaş doə bıə mltəmadiyyə məzuniyyəti həxış heste.

Maddə 25

Har qtlə şəxsi iştəni iyan xeyzoni səhhəti iyan rifahi təmin kardeyo lozimbıə hardemon, takanemon, tibbiyyə xıdmət, iyan lozimi sosialə təminatən daxilbıə jimonə səviyyə iyan bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandəəti, pibeyəti, iyan çı şəxsi iştənikü bə şıkrənıbə səbəbonku jimonə vasitəon qın kardeədə bə təminatı həxış heste.

Moəti iyan hırdənəti bə məxsusiyyə ğıeydi iyan koməq səy həxış heste. Nikohi səktışədə, ya nikohiku bəkəno movardəbıə hırdənon i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qtlə şəxsi təhsil səy həxış heste. Kami ibtidai iyan umumiyyə təhsil bepul bənine. İbtidaiyyə təhsil icbari bənine. Har kəsi bo texnikiyyə iyan pişə təhsili səyo imkanış bənine. Ali təhsilən de har kəsi ğabiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə miyəssər bənine.

Təhsil - bo insoni şəxsiyyəti tam inkişafıyo iyan bə insoni həxon iyan bə əsasınə ozodətion hurməti zyod kardeyo səbəro kardə bənine. Təhsil xəlğon irqi iyan diniyyə qrupon arədə, iyəndı dərəsemon, duruminəti iyan dustəti mehkəm kardeyo iyan İbıə Milləton sulhi oğəte sahədə fəaliyyət nişo doyo koməq kardənine.

Validəynon boştə hırdəsiniyə əğılın təhsili novi seçın kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qtlə şəxsi cəmiyyəti mədəniyyə jimonədə iştirək karde, hınəsənətikü həzz səy, elmiyyə tərəğğıyədə iştirak karde iyan cəy foydəku istifadə karde həxış heste.

Har qtlə şəxsi mıəllif bə elmiyyə, ədəbiyyə iyan hınəsənəte əsəron səktışədə bə məydon beşə maddiyyə iyan mənəviyyə mənəfeyon noğə doy həxış heste.

Maddə 28

Har qtlə şəxsi bın Bəyonnomədə əks bıə həx iyan ozodətion tam təminbıə sosialə iyan beynəlxəlğə rəçini həxış heste.

Maddə 29

Har qilə şəxsi əncəx çəy ozod iyən tam inkişafış mımkunbiə cəmiyəti vədə vəzifonış heste.

Işlə həx iyən ozodətion bə əməl vardeədə har qilə şəxs ancəx bə jələvonə məhdudiyəton məruz mande bəzine ki, əvon çİ ğanuni tərəfikü çİ co kəson həx iyən ozodətion zine iyən bəvon hurmət be təminatıku, iyən demokratikə cəmiyəti əxlaqiyə, ictimaiyə, asayişə iyən umumiyə rifahə tələbon bə vırə rosne məğşədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyən ozodətion bə əməl varde bə İMT məğşəd iyən prinsipon zidd nibənine.

Maddə 30

In Bəyonnomədə hiççi bə konsə qilə devləti, bə şəxson qrupi, iyən bə co-co şəxson Bəyonnomədə elanbiə həx iyən ozodətion məhv kardeyo səbərobıə de har qilə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qilə joğo hərəkəti bə əməl varde həx doy təkinə təfsir karde əbini.